

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล

การวิจัยเรื่องการค้าเนื้องานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่ ที่มีการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร ที่ได้รับการรับรองคุณภาพมาตรฐานตามกระทรวงสาธารณสุข โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ

1. เพื่อศึกษาผลการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่ที่มีการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรที่ได้รับการรับรองคุณภาพมาตรฐานตามกระทรวงสาธารณสุข

2. เพื่อศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคของการค้าเนื้องานการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่

ขอบเขตในการทำวิจัยครั้งนี้ได้ทำการศึกษาจากคณะกรรมการกลุ่มและสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่โดยทำการสุ่มตัวอย่างเพื่อนำมาศึกษา ได้ 13 อำเภอ จำนวน 13 กลุ่มเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาใช้แบบสอบถามเพื่อสัมภาษณ์โดยสนทนากลุ่มจากคณะกรรมการและสมาชิกกลุ่ม โดยใช้เทปบันทึกเสียงและสังเกตการณ์พร้อมทั้งบันทึกภาพกิจกรรมกลุ่มแล้วนำมาบรรยายสรุปในเรื่องที่ศึกษา การวิจัยสามารถสรุปผล ได้ดังนี้คือ

เหตุผลที่จัดตั้งกลุ่ม

การจัดตั้งกลุ่มเหตุส่วนใหญ่เกิดจากสภาพปัญหาของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเองเช่น ปัญหาผลผลิตทางการเกษตรมีราคาตกต่ำ ปัญหาผลผลิตเกษตรล้นตลาด ปัญหาผลผลิตเกษตรเก็บไว้ได้ไม่นานทำให้เกิดการขาดทุนและความต้องการมีอาชีพเสริมเพิ่มรายได้ในช่วงว่างจากงานประจำ เหตุแห่งการจัดตั้งกลุ่มอีกเหตุก็คือ การจัดตั้งกลุ่มโดยได้รับคำแนะนำจากกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรหรือจากเจ้าหน้าที่เคหกิจเกษตรที่เป็นผู้เกี่ยวข้องให้คำแนะนำในการจัดตั้งกลุ่มขึ้น เพื่อแก้ปัญหารายได้ต่ำและเป็นการสร้างความสัมพันธ์ในชุมชน อีกทั้งเป็นความต้องการมีความรู้ในการแปรรูปอาหารเพื่อใช้ในชีวิตประจำวันให้ถูกต้องมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งกลุ่ม

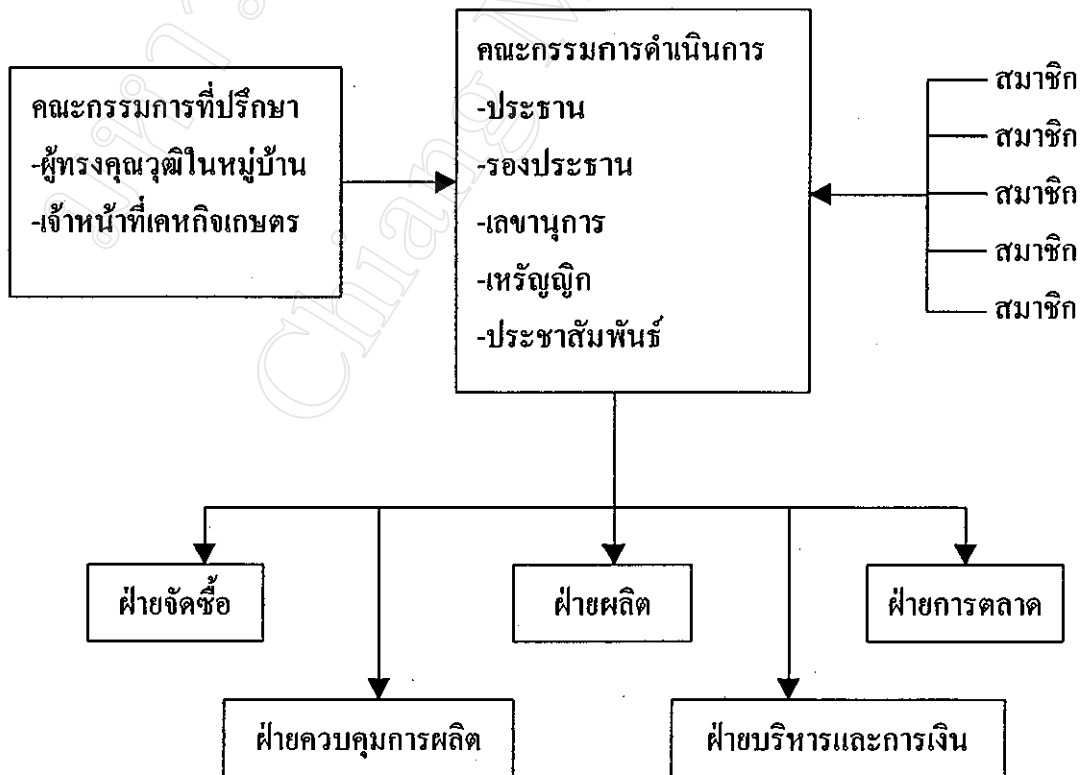
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรได้จัดตั้งกลุ่มขึ้น อันเนื่องมาจากเหตุหลายประการดังกล่าว การรวมกลุ่มและการแก้ปัญหาเพื่อหาทางออกโดยการประชุมกันและการได้รับคำแนะนำจาก

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรและเจ้าพนักงานเคหกิจเกษตรประจำอำเภอเรื่องการจัดตั้งกลุ่มเพื่อวัตถุประสงค์ต่างๆ สรุปได้คือ

1. เพื่อให้มีอาชีพเสริมเพิ่มรายได้ในครอบครัว
2. เพื่อแก้ปัญหาเรื่องผลผลิตราคาตกต่ำ
3. เพื่อสนับสนุนการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์
4. เพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิตทางการเกษตร
5. เพื่อช่วยลดปัญหาการว่างงาน
6. เพื่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม
7. เพื่อขอสนับสนุนด้านเงินลงทุนได้ง่ายขึ้น
8. เพื่อสนับสนุนการทำธุรกิจครบวงจร
9. เพื่อสนองนโยบายของรัฐ

โครงสร้างขององค์กรกลุ่ม

กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีองค์ประกอบโครงสร้างในการดำเนินงานที่มีรูปแบบไม่ชัดเจนแต่พอสรุปโครงสร้างขององค์กรกลุ่มได้ดังนี้คือ

แผนภูมิที่ 15 โครงสร้างองค์กรของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

แผนการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรส่วนใหญ่ถูกจำกัดโดยคณะกรรมการดำเนินงานมีการกำหนดแผนงานโครงการและกิจกรรมต่างๆของกลุ่มอย่างอิสระ ไม่มีบุคคลภายนอกองค์กรมาควบคุม หรือสั่งการส่วนใหญ่จะได้รับความรู้และแนวทางในการดำเนินงานจากเจ้าหน้าที่เคหกิจเกษตรทางด้าน การแปรรูปอาหาร การบรรจุ การตั้งราคาขาย ส่วนเจ้าหน้าที่สาธารณสุขจะให้ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตนในการประกอบอาหารให้ถูกสุขลักษณะ เพื่อให้ได้มาตรฐานตามกระทรวงสาธารณสุขกำหนดและจะเป็นประโยชน์ต่อผลิตภัณฑ์ของกลุ่มที่ได้ผลิตออกไปจำหน่าย ถ้าได้รับการรับรองคุณภาพมาตรฐาน

ความสำเร็จของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

การดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทำให้เกิดการมีส่วนร่วมมีความสามัคคีภายในกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรสามารถผลิตสินค้าที่มีคุณภาพได้รับการยอมรับและมีชื่อเสียงมีการโฆษณาประชาสัมพันธ์ทั้งทางโทรทัศน์และสิ่งสิ่งพิมพ์ต่างๆ ทำให้ผู้บริโภครู้จักผลิตภัณฑ์ของกลุ่มแม่บ้านเพิ่มขึ้นเป็นผลให้รายได้เพิ่มขึ้น สำนักงานส่งเสริมการเกษตรระดับภาคยังได้ช่วยการขยายการตลาดให้กับกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในลักษณะการประชาสัมพันธ์ในรายการเกษตรชนวนชิมชวนใช้ ซึ่งเป็นการสนับสนุนให้ผลิตภัณฑ์มีความน่าสนใจมากขึ้น ผู้บริโภครู้จักและเชื่อมั่นเพิ่มขึ้น

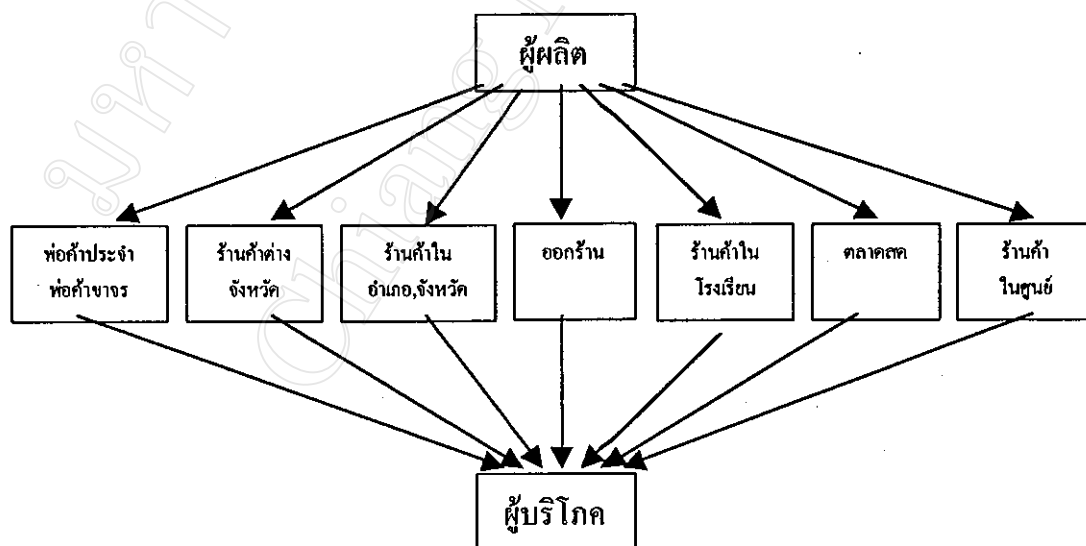
การอบรมการจัดการและการให้คำปรึกษา

เจ้าหน้าที่เคหกิจเกษตรเป็นผู้ชี้แนะ กระตุ้น ให้รู้จักค้นหาปัญหาและสิ่งที่จะต้องปรับปรุงแก้ไขช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้รู้จักแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรมีความรู้ทางการจัดการการเงินและการตลาดเป็นผู้นำเอาวิทยาการสมัยใหม่เข้ามาแนะนำเพื่อแก้ไขปัญหาการประกอบอาชีพและการปรับปรุงคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น เจ้าหน้าที่ที่มีความเป็นผู้นำทางวิชาการและเป็นผู้คอยประสานงาน ทำให้ไม่เกิดอุปสรรคในการดำเนินงาน และทำให้งานประสบความสำเร็จด้วยดี และเมื่อกลุ่มแม่บ้านมีปัญหาทำให้คำปรึกษาตลอดเวลา บทบาทของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอย่างใกล้ชิด คือเจ้าหน้าที่เคหกิจเกษตร ซึ่งมีบทบาทสามารถสรุปได้ดังนี้

1. เป็นผู้กระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมในชุมชน
2. เป็นผู้ชี้แนะให้กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรู้จักให้บริการของรัฐ
3. เป็นผู้ชี้แนะให้รู้จักการนำเอาทรัพยากรในท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์
4. เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ให้เข้าใจและปฏิบัติตามได้ง่าย
5. เป็นผู้ให้คำแนะนำ ปรึกษา และสนับสนุนเท่านั้น

ด้านการตลาดและความช่วยเหลือด้านการเงินและการลงทุน

เนื่องจากการแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหารเป็นธุรกิจขนาดเล็กในกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ซึ่งมีความหลากหลายสูง อาหารแปรรูปแต่ละชนิดมีการผลิตปริมาณไม่มาก กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรผู้แปรรูปจึงทำการตลาดด้วยตนเองตั้งนั้นช่องทางการตลาดของสินค้าของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรจึงค่อนข้างสั้น ส่วนมากขายตรงให้แก่ผู้บริโภคในท้องถิ่นและพ่อค้าปลีกในท้องถิ่น แต่สำหรับกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีขนาดค่อนข้างใหญ่จะขายให้แก่พ่อค้าส่งในระดับจังหวัดและต่างจังหวัดด้วย กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรสามารถเข้าถึงตลาดค้าปลีก ได้ดีพอสมควรแต่ไม่สามารถเข้าถึงพ่อค้าส่งได้มากนัก ในการกำหนดราคาขายผลิตภัณฑ์กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรจะตั้งราคาขายเองโดยพิจารณาจากต้นทุนการผลิตและราคาสินค้าชนิดเดียวกันที่ขายในตลาดเป็นเกณฑ์ ความรู้ในด้านการตลาดแม้ว่ากลุ่มแม่บ้านเกษตรกรจะประสบผลสำเร็จเพราะมีตลาดรองรับสินค้าและความสำเร็จเกิดจากความสามารถในการหาตลาดก็ตามแต่ก็ยังพบว่ายังมีความสามารถจำกัดอยู่ในระดับหนึ่งเช่น ไม่มีความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ทางเลือกอื่นๆ ไม่มีความรู้เกี่ยวกับความต้องการของตลาดโดยรวมและไม่มีแนวคิดของการแบ่งส่วนตลาดทำให้ขาดการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้สอดคล้องกับผู้บริโภคส่วนใหญ่เป็นการแปรรูปที่เหมือนหรือคล้ายคลึงกันทำให้เกิดการแข่งขันทางการตลาดสูง

แผนภาพที่ 14 โครงสร้างช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

แหล่งที่มาของเงินทุนการจัดตั้งกลุ่มของแม่บ้านเกษตรกรจะมีการระดมหุ้นจากสมาชิกโดยให้สมาชิกร่วมลงทุนและมีการกู้เงินจากทางราชการเพื่อใช้เป็นเงินทุนหมุนเวียนในการแปรรูปผลิตภัณฑ์และได้รับการสนับสนุนเงินจากหน่วยงานราชการ องค์การบริหารส่วนตำบล หน่วยงานเอกชนและบุคคลทั่วไป เช่นสมาชิกสภาจังหวัด สมาชิกสภาผู้แทนในท้องถิ่น

เทคโนโลยี การแปรรูปและการรับรองคุณภาพ

ผลิตภัณฑ์อาหารแปรรูปของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเกือบทั้งหมดผลิตโดยกรรมวิธีแปรรูปขั้นพื้นฐาน อุปกรณ์ส่วนใหญ่เป็นอุปกรณ์งานครัวโดยทั่วไป จะมีอุปกรณ์เพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานเพียงไม่กี่ชนิด ซึ่งอุปกรณ์เหล่านั้นได้จากความช่วยเหลือสนับสนุนมากกว่าจากการหาซื้อด้วยเงินทุนของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเอง กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทำการแปรรูปผลิตภัณฑ์เกษตร โดยใช้เทคโนโลยีผลิตอย่างง่ายซึ่งเหมาะสมกับขนาดของการดำเนินของกลุ่มเช่นการกวนและการคองเป็นต้น แม้จะเป็นอาหารที่แปรรูปโดยกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแต่กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรก็สามารถปรับปรุงกระบวนการผลิตให้เกิดประสิทธิภาพและลดการสูญเสียได้โดยผสมผสานการนำเทคโนโลยีอย่างง่ายมาใช้ แต่กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรส่วนใหญ่ยังขาดแคลนเงินลงทุนอยู่มาก โดยเฉพาะเงินทุนที่จะใช้ปรับปรุงสถานที่แปรรูปให้เหมาะสมถูกสุขลักษณะและการลงทุนในเครื่องมืออุปกรณ์ที่มีราคาแพง

เนื่องจากมีผู้ประกอบการอาหารแปรรูปมากขึ้นกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรต้องยกระดับขนาดและคุณภาพการผลิตให้สูงขึ้น ซึ่งจะเห็นได้จากแนวโน้มผลิตภัณฑ์อาหารแปรรูปของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรต่างๆ หลายประเภท มีการวางจำหน่ายในร้านค้า ซูเปอร์มาร์เก็ตมากขึ้น เนื่องจากได้รับการรับรองคุณภาพมาตรฐานตามกระทรวงสาธารณสุขหรือจากหน่วยงานสถาบัน “เกษตรชวนชิมชวนใช้” ทำให้ผู้ซื้อเกิดความมั่นใจในรสชาติและความปลอดภัย การรับรองคุณภาพอาหารตามมาตรฐานกระทรวงสาธารณสุขเป็นการรับรองคุณภาพอาหารที่กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรได้ดำเนินการปฏิบัติซึ่งส่วนใหญ่มักมีปัญหาเรื่องอาคารแปรรูปไม่พร้อม แต่การปฏิบัติตนในการแปรรูปนั้นทุกท่านในกลุ่มทราบและปฏิบัติได้โดยได้รับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขซึ่งจะมีการจัดอบรมและแนะนำวิธีการปฏิบัติให้

ปัญหาและอุปสรรค การดำเนินงานการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่ พอสรุปได้ดังนี้ คือ

1. ขาดเงินทุนหมุนเวียน
2. มีการแข่งขันสูง การตลาดยังไม่กว้าง ไม่มีสถานที่จำหน่ายที่แน่นอน

3. มีผลิตภัณฑ์ชนิดเดียวกันในท้องตลาดมาก ไม่มีผู้ค้าส่ง
4. ขาดผู้ประสานงานกับหน่วยงานราชการและด้านการตลาด
5. การแปรรูปผลิตภัณฑ์ไม่สามารถทำได้ตลอดเพราะผลผลิตทางการเกษตรไม่มีทุกฤดูกาล ทำให้ไม่มีผลิตภัณฑ์ที่จะจำหน่ายตลอดทั้งปี
6. ผู้รับผลิตภัณฑ์ไม่จ่ายเงินตามกำหนด
7. การสัญจรลำบากอยู่ห่างไกลจากตัวเมืองและไม่เป็นทางผ่าน
8. ต้นทุนการแปรรูปไม่แน่นอน
9. ผลิตภัณฑ์ยังไม่เป็นที่รู้จักในท้องตลาด
10. ในการแปรรูปผลิตภัณฑ์ยังขาดเทคโนโลยีที่ทันสมัย
11. ปัญหาด้านคุณภาพผลิตภัณฑ์ เสียง่าย เพราะไม่ได้ใส่สารกันบูด
12. ขาดความเข้าใจในการวางแผนงาน
13. ขาดการทำบัญชีอย่างเป็นระบบ
14. ช่องทางการตลาดแคบและสั้น
15. ขาดความรู้และประสบการณ์ทางด้านการตลาดและการประชาสัมพันธ์

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

จากการศึกษาการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่ที่มีการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรที่ได้รับการรับรองคุณภาพมาตรฐานตามกระทรวงสาธารณสุขเพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนและกำหนดแนวทางการปรับปรุงพัฒนางานสถาบันเกษตรกรให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น จึงมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. การบริหารงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรส่วนใหญ่มีความเข้าใจวัตถุประสงค์ของการดำเนินงาน การวางแผนการดำเนินงานมีการเสียดุลในการดำเนินงานให้แก่กลุ่มมาโดยตลอด แต่การมีส่วนร่วมที่กล่าวนั้นมักจำกัดอยู่แต่คณะกรรมการดำเนินงานของกลุ่มเท่านั้น กลุ่มควรจะมีการชักนำให้สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ให้มากขึ้น เพื่อการพัฒนาและร่วมกันแก้ไขปัญหาต่างๆ ในกิจกรรมของกลุ่มให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งกลุ่มและมีการเพิ่มทุนรับสมาชิกเพิ่ม และชี้แจงผลประโยชน์ที่ได้รับจากการเป็นสมาชิกของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรให้ชัดเจน
2. ควรมีโครงการฝึกอบรมต่างๆ หลากหลายในการดำเนินชีวิตและดำเนินการอบรมเพื่อสร้างความเป็นผู้นำแก่สตรีมากขึ้นเพราะกิจกรรมต่างๆ หรือตำแหน่งทางสังคมมักจะติดอยู่กับผู้ที่มีความรู้ ความมั่นใจในตนเอง มีวิสัยทัศน์ ซึ่งจะส่งผลให้การพัฒนาเร็วขึ้น

3. ด้านการตลาดและการช่วยเหลือด้านการเงินและการลงทุนคือปัญหาหนึ่งที่กลุ่มแม่บ้าน ประสบ รัฐควรให้ข่าวสาร ข้อมูลประกอบการผลิตและมีงบประมาณจากทางจังหวัดช่วยเหลือ มีการประชาสัมพันธ์สินค้ากลุ่มแม่บ้านเกษตรกรให้เป็นสินค้าทดแทนสินค้าจากโรงงานมากขึ้น ซึ่งต้องเร่งปรับปรุงคุณภาพผลิตภัณฑ์ ให้สามารถแข่งขันกับสินค้าทดแทนได้และเป็นที่ยอมรับว่า ไม่มีสารกันบูดเจือปนราคาถูกเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของผลิตภัณฑ์ของกลุ่มแม่บ้านสร้าง วิทยทัศน์ด้านการลงทุนเชิงธุรกิจให้กับกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเพื่อความสำเร้ง

4. ควรมีการประชุมอบรมทวนเรื่องการแปรรูปอาหารให้กับกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อยู่เสมอเพื่อให้แม่บ้านเกษตรกรรู้เท่าทันเหตุการณ์ มีการกระตุ้นการปฏิบัติงานให้ปฏิบัติ การแปรรูปอย่างถูกสุขลักษณะ เพื่อรักษาคุณภาพมาตรฐานการผลิตรวมทั้งแนะนำเทคนิควิธีการ ขั้นตอนการผลิตรูปแบบใหม่ๆ ในการแปรรูปและต้องสร้างผลิตภัณฑ์เด่นๆ เป็นเอกลักษณ์ของแต่ละกลุ่มไม่ให้เกิดผลิตภัณฑ์ที่ซ้ำซ้อนกันและมีเทคโนโลยีที่สูงขึ้น ทันสมัยขึ้น เพื่อแข่งขันกับ ตลาดภายนอกเป็นการยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์ขึ้นอีกระดับหนึ่ง

5. การบรรจุหีบห่อของผลิตภัณฑ์ควรได้รับการปรับปรุงให้เด่น น่าสนใจแก่ผู้บริโภค

6. ควรมีการจัดฝึกอบรมเรื่องระบบการเงินและการบัญชีให้เหมาะสมกับกลุ่มแม่บ้าน เกษตรกรให้เข้าใจและจัดทำได้ง่ายด้วยตนเอง

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้

1. การดำเนินงานการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีแนวโน้มว่าจะเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ แม้จะเป็นสิ่งที่ดี แต่ทุกฝ่ายควรร่วมพิจารณากันอย่างรอบคอบ เมื่อกำหนด ขอบเขตที่เหมาะสมในการให้คำแนะนำและช่วยเหลือเพราะจะกระทบโดยตรงกับกลุ่มแม่บ้าน เกษตรกรที่แปรรูปว่าจะดำเนินไปทางทิศใด และที่สำคัญที่สุดคือ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีความ พร้อมแค่ไหนกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

2. การขยายงานด้านต่างๆ ในการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ให้กว้างออกไปในอนาคต ควรคำนึงถึงความจำเป็นและความเหมาะสมให้มาก โดยเฉพาะสมาชิก กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีอาชีพหลักของตนเองอยู่ การขยายการผลิตการแปรรูปผลผลิต ทางการเกษตรจะถูกจะจำกัดลงไป หากมุ่งไปที่การผลิตสินค้าขายออกสู่ภายนอกต้องมี คณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ที่มีจุดมุ่งหมายแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรเป็นอาชีพหลัก เพื่อเกิดการแข่งขันอย่างเต็มที่ จึงควรเริ่มจากการกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมายในเชิงธุรกิจของ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

3. การผลิตสินค้าแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรควรคำนึงถึงความต้องการของตลาด โดยให้การตลาดนำการผลิต ความสำเร็จในการหาตลาดเป็นผลจากความสามารถเฉพาะตัวของ คณะกรรมการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โดยทั่วไปประธานกลุ่มเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญยิ่ง ทั้งในด้านการความคิดริเริ่มและการตัดสินใจต่างๆ

4. การดำเนินการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร ของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรส่วนใหญ่เป็น ผลิตภัณฑ์อาหารแปรรูปที่ผลิตโดยกรรมวิธีขั้นพื้นฐาน อุปกรณ์ส่วนใหญ่เป็นอุปกรณ์งานครัว โดยทั่วไป ผลิตภัณฑ์มีเอกลักษณ์ของตนเองสร้างความแตกต่างและจุดขายได้ง่าย แต่ยังคง พัฒนาการผลิตโดยใช้เครื่องมือ อุปกรณ์ เครื่องจักร เทคโนโลยีที่ทันสมัย ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพ ของแรงงาน ซึ่งนำไปสู่ต้นทุนลดลงผลตอบแทนสูงขึ้น และเพื่อคุณภาพของสินค้าให้เป็นไป ตามความต้องการของตลาดระดับบนได้

5. การดำเนินการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบผล ความสำเร็จควรคำนึงถึงทฤษฎีส่วนผสมการตลาด (Marketing Mix, 4Ps) ซึ่งเป็นตัวแปรเพื่อสนองความ พึงพอใจแก่กลุ่มเป้าหมายคือ

1. ผลิตภัณฑ์ (Product) คือสิ่งที่เสนอขายต้องมีประโยชน์และคุณค่าในสายตา ของลูกค้า จึงจะทำให้ผลิตภัณฑ์ขายได้ ดังนั้นการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรต้องคำนึงถึงความ แตกต่างของผลิตภัณฑ์ คุณสมบัติของผลิตภัณฑ์ รูปร่างลักษณะ คุณภาพ การบรรจุภัณฑ์ ตัวสินค้า จะต้องมียุคเด่นและมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ลักษณะใหม่ๆ

2. ราคา (Price) การกำหนดราคาของสินค้าไม่ควรสูงนัก เมื่อเปรียบเทียบกับ คุณค่าผลิตภัณฑ์ ซึ่งผู้ผลิตต้องคำนึงถึงต้นทุนสินค้าและค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อการแข่งขัน

3. การส่งเสริมการตลาด (Promotion) เป็นการติดต่อสื่อสารเกี่ยวกับข้อมูล ระหว่างผู้ขายกับผู้ซื้อ คือมีการโฆษณา (Advertising) การให้ข่าวและการประชาสัมพันธ์ (Publicity and Public Relations)

4. การจัดจำหน่าย (Place Distribution) หมายถึง โครงสร้างของช่องทางการตลาด การกระจายตัวของผลิตภัณฑ์ การขนส่งและการเก็บผลิตภัณฑ์ ควรคำนึงถึงความสะดวก รวดเร็ว และความแน่นอน

6. กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรจะขยายการผลิตได้สูง โดยการขยายตลาดการส่งสินค้า หรือ ผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่ให้กว้างออกไป กลุ่มแม่บ้านจะต้องเข้าใจถึงพฤติกรรมของผู้บริโภค ศึกษาถึง เหตุจูงใจที่ทำให้เกิดการตัดสินใจซื้อ โดยเริ่มจากการกระตุ้นผู้บริโภคให้เกิดความรู้สึกต้องการ ผลิตภัณฑ์ ซึ่งอาจใช้เหตุจูงใจในด้านราคา ด้านอารมณ์ทางจิตวิทยา หรือด้านการอนุรักษ์นิยม สิ่งแวดล้อม ความปลอดภัยปราศจากสิ่งเจือปนที่เป็นอันตราย ประกอบกันหลายๆส่วน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรที่ประสบผลสำเร็จโดยละเอียดเพื่อขยายผลต่อไป
2. การวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาถึงการบริหารงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ในเรื่องปริมาณสมาชิก การร่วมหุ้น การขายหุ้นและผลประโยชน์ที่ได้รับจากการเป็นสมาชิกผู้ถือหุ้น
3. การวิจัยครั้งต่อไป ควรกำหนดขอบเขตที่ทำการวิจัยให้แคบลงเฉพาะกลุ่ม เพื่อศึกษารายละเอียด ต้นทุนผลตอบแทน จากการดำเนินงานการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรเพื่อการพัฒนาการวิจัยให้ชัดเจนยิ่งขึ้น
4. การวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในเรื่องผลิตภัณฑ์อื่นๆ นอกเหนือจากการแปรรูปอาหาร เช่น กลุ่มทอผ้า กลุ่มผ้าบาติก กลุ่มผลิตภัณฑ์จากกระดาษสา
5. การวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการวิจัยในกลุ่มเป้าหมายสถานบันการเกษตรอื่นๆ เช่น กลุ่มชุมชนเกษตรกร กลุ่มสตรีสหกรณ์ เพื่อนำข้อมูลกลุ่มไปเป็นแนวทางในการปรับปรุง แก้ไขพัฒนาวิธีการดำเนินงาน ให้เหมาะสมและเป็นประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร ให้เป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ